

SABADELLENCES

Semblança

Joan Rios Masanell

Pere Font i Grasa

Fotografies: Imma Mas

Ambdós guardem una fotografia històrica: Sota un casc blanc que ens tapa el magí, restem atents a les explicacions dels enginyers de les obres de l'autopista B-29 (ara: C-58). La construcció del vial anava molt lenta. La Jove Cambra feu mans i mànigues davant determinats estaments perquè les accel·lessin. Aquesta imatge captada damunt el viaducte de Ciutat Meridiana figura a la portada del llibre-memòria de setembre del 1972. L'entitat era capdavantera en la reivindicació d'una autopista lliure de peatge. Efectivament, pels que no hi eren, vull dir que aquest cordó umbilical que connecta Sabadell amb el seu Port de Mar, altrament Barri Marítim, era previst que fos de pagament. Gràcies a la campanya a la qual s'hi sumaren no poques entitats vallesanes, fins i tot de Terrassa, fou possible

que el projecte oficialment conegut com : “desdoblamiento de la carretera N-150” s'accelerés i no patís retards constructius, com també que fos alliberada del finançament directe de l'usuari. (Per cert: on haurien situat la barrera de recaptació ?). Bé, amb un mig somriure per l'èxit que ja intuïem, ambdós sortim a la col·lecció fotogràfica que amb motiu de tan magna ocasió ens feu l'inoblidable Pere Farran. Entre molts altres socis, la Jove Cambra era integrada als seus inicis per : Ramon Gràcia, Xavier Bigatà, Josep Mª Montseny, Llorenç Roviras, Antoni Boleda, Esteve Renom, Francesc Constans, Antoni Aubert, Fèlix Comella, Àngel Terrazas, Antoni Segura, Joan Sala, Colette Sicart, Joan Garcia Argelaguet, Hermen Forrellad, J.A. Díaz Salanova, Andreu Grau, Francesc, Pere i Santiago Garriga, Ricard Llonch, Joan Monrás, Benet Armengol, Joan Bosch, Joan Rios i un llarg etcètera d'economistes, advocats, arquitectes, enginyers, publicistes, empresaris i periodistes, fins i tot.

En la trobada d'aquest matí de setembre plujós (més de 100 litres d'aigua per metre quadrat...), en Joan Rios i Masanell m'ho recorda de passada, com dient-me : “Fa una colla d'anys que ens coneixem”, per la qual cosa no ens auto-confessem l'edat biològica, perquè som joves d'esperit. Un dels objectius principals de la Jove Cambra és el d'organitzar programes d'acció per col·laborar en el desenvolupament de la comunitat. Una doctrina que en Joan ha sabut impulsar com si fos adquirida de manera natural. Donant un cop d'ull al curriculum, l'entrevistador s'adona que l'entrevistat porta a terme l'acció diària d'acord amb uns paràmetres de perfecta simbiosi amb la societat més propera : Sabadell i, alhora, amb la més llunyana : Europa.

En Joan Rios és president del Casal d'Europa de Sabadell com també presideix EUTIME (Associació d'Antics Alumnes de l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials de Sabadell) i Senador de la Jove Cambra Internacional. Són mostres d'una biografia extensa per a una vida intensa.

Em què et quedes de tota aquesta activitat que has impulsat al llarg dels anys?.

Em quedo amb tot allò que he ajudat a desenvolupar en cada moment puntual. El conjunt de les activitats m'han servit per crear un entorn important, per donar continuïtat a la meua voluntat de servei. Em quedo amb tot allò que m'ha ajudat a entendre, per comprendre, per tenir una visió àmplia del que és el món. Servir a la societat des de diferents angles i, en particular, a la ciutat de Sabadell, ha tingut i té per

mi un atractiu natural. En cada moment i ocasió val la pena esmerçar-hi l'esforç que se'm requereix com a punt de partença de la voluntat de servei. A les entitats cal anar-hi a treballar, a impulsar iniciatives.

És evident que aquest esforç , que la varietat d'entitats amb les quals has col·laborat potser t'ha "penjat" el cartell d'home dispers.

Sí, sí, sí, en sóc conscient. Sempre he tingut la capacitat de fer moltes coses alhora. És innat en mi. Quan les coses que fas t'agraden no notes l'esforç ni les hores de dedicació. Aprofitar el temps és bàsic. Organitzar cada instant de la vida per fer coses útils. Cal seleccionar allò que t'agrada fer. La societat actual hauria d'entendre que potser ens cal menys butaca, menys viure "apoltronats" i més acció cívica.

Cal suposar que el pas per la Jove Cambra de Sabadell et va marcar molt pel que fa a treballar al servei de la comunitat.

Sens dubte. Crec que la Jove Cambra em va posar en contacte amb molts problemes i amb personatges del meu entorn més immediat i de la resta del món. Els primers anys (final de la dècada dels seixanta i primers setanta), coincidiren amb una època políticament "delicada" però sense més problemes que els normals. Molts dels integrants fórem temptats per entrar en el món de la política, però no em va interessar. He viscut tranquil treballant molt i molt en altres àmbits socials i culturals.

Segons el reglament de la Jove Cambra Internacional, la pertinença a la J.C. acaba als 40 anys d'edat. Després, els integrants que han tingut una participació especial són designats senadors, càrrec de caràcter vitalici. En Joan en forma part. President del Senat Europeu de l'Àrea Mediterrània, organisme que aplega les joves cambres de tot el món. Era la primera vegada que el càrrec li corresponia a un ciutadà de Catalunya. La tasca consisteix en coordinar les diferents activitats que es generen al voltant d'un senat del qual en formàven part els països mediterranis : França, Itàlia, Mònaco, Grècia, Tunis, Marroc i Espanya. A més de coordinar els programes d'aquest nucli sectorial, li permeté viatjar i dialogar amb dirigents socials i polítics de la zona. No cal dir que disposa d'uns replens àlbums fotogràfics on se'l pot veure saludant a diverses personalitats : El Rei Joan Carles, el Papa Joan Pau II, Jordi Pujol i un llarg etcètera.

Gestor cultural i promotor d'activitats cíviques

Els seu amic, el professor de Periodisme de l'Autònoma, Manuel Parés i Maicas, va definir un dia les múltiples facetes de l'economista i empresari Joan Rios Masanell com : "Gestor cultural i promotor d'activitats cíviques" . Naturalment que en llegir el servei que el personatge ha ofert a la societat el qualificatiu potser sí que li escau. Ha tingut les següents vinculacions : Membre numerari i membre de la junta directiva de la Fundació Bosch i Cardellach; Director del departament gestió econòmica de les Agrupacions Narcís Giralt; Tresorer de l'Acadèmia de Belles Arts; Membre de la junta directiva de l'Orfeó de Sabadell; Membre de la junta directiva, president del Senat Espanyol de la Jove Cambra Internacional; president de la Comissió de Control i Vicepresident del Consell d'Administració de Caixa Sabadell; President d'EUTIME Associació Antics alumnes Escola Universitària Estudis Empresarials de Sabadell; President del Casal d'Europa de Sabadell.

Recentment ha col·laborat amb la vila de Matadepera recuperant el "Ball del tortell", un ballet molt antic que solia dansar-se el dia de Sant Sebastià, festa major d'hivern. De ben jove en Joan Rios formà part de "Sabadell Dansaire", ens ho demostra en veure'l a la foto d'una portada de "La Vanguardia Española" l'any 1953, desfilant com a portador de l'estendard pel carrer Alcalà de Madrid amb motiu d'una marxa prèvia a la demostració sindical de "coros y danzas".

Un personatge que de jove havia practicat el bàsquet, l'atletisme, l'esquí, l'handbol, l'escalada fins i tot.

De sempre, la vida d'en Joan Rios Masanell ha estat un no parar.

D'estudiant a "Cal Taché", aquell noi del carrer Rector Centena va passar a ser estudiant de l'Escola de Comerç, i a treballar a la indústria tèxtil com a auxiliar administratiu i després com a comptable i, posteriorment, gerent de Ca l'Estruch.

Sempre s'ha dit que de l'Escola de Comerç n'han sortit la majoria d'administradors de les empreses locals. És ben cert que els beneficis acadèmics i socials d'aquell únic centre oficial de Sabadell - corria l'any 1941- foren efectius per al desenvolupament de la ciutat. Ara, l'actual Escola d'Estudis Empresarials, adscrita a la Universitat Autònoma de Barcelona, és continuadora d'una tradició de gran prestigi a la ciutat i comarca. No oblidem que avui en dia la nota de selectivitat que s'exigeix és de les més altes. En el meu temps, i gràcies a les facilitats donades per l'empresa on treballava, vaig poder acabar el Peritatge Mercantil, com després el Professorat Mercantil, i posteriors cursos d'especialització econòmica i financera.

De les aules del "Col·legi Mercantil" -de la "calle Padre Joaquín", ara carrer Migdia- ingressa als 16 anys a l'Escola de Comerç. Amb el llibre de comptabilitat d'en Goxens Duch aquell noi aprèn el "debe" i "l'haber" dels balanços, com també Física i Química, Història, Mates... Treballa a l'empresa Joaquim Arimon, després a Bofill i Corominas. Amb l'interludi del servei militar a La Seu d'Urgell, entra a Ca l'Estruch, on hi va romandre una tirallonga d'anys. La crisi tèxtil l'obliga a cercar una sortida natural com era la d'assessorament d'empreses.

Com va sorgir la proposta de publicar un llibre sobre els 60 anys de l'Escola de Comerç?

L'Escola fou creada l'any 1941 i coincidí el 2001 amb el 125 aniversari de Sabadell com a ciutat. La coincidència fou un estímul perquè des de la nostra associació EUTIME, formada per antics alumnes de les

Escoles de Comerç i Universitària d'Estudis Empresarials, es plantejà dur a terme l'edició del recull històric sobre les motivacions i els esforços que en aquella època regien a la ciutat, per tal de fer possible l'Escola oficial de Comerç. L'any 1953 va ser concedida a l'E.C.S. la facultat de poder impartir els estudis de Professor Mercantil al recinte del carrer Narcís Giralt. Fins a començament de l'any 1960, a Catalunya només existien les Escoles de Comerç de Barcelona i Sabadell.

El llibre publicat l'any 2003 aplega un llarg seguit de documents on queda palesat que la ciutat ja demanava l'Escola de Comerç des de l'any 1919 ijj. Que fins i tot hi destinava el solar de la Via Massagué-Sant Francesc (on posteriorment i durant la guerra hi hagué un refugi antiaeri); i on finalment, el franquisme va aixecar-hi l'edifici de Correus. També cal esmentar les cartes adreçades a l'Ajuntament per Antoni Goxens Duch, director entre els anys 1948-1955, que no es mossega la llengua ni li tremola la ploma, en escriure a l'alcalde Marcet (cartes de l'11 de gener i del 3 de maig de 1949) que els falangistes en to fatxenda li diuen que no volen desocupar el local del Frente de Juventudes del carrer Bèlgica, 9, per facilitar-ne l'ocupació de les noves aules que fins aleshores amuntegaven alumnes a l'edifici de Rambla, 2-6 (Bar Cataluña, Radio Sabadell, i ara... Zara). La duresa i realisme de les dues cartes d'en Goxens obliguen l'alcalde Marcet a prendre la dràstica decisió de donar prioritat a l'ensenyament oficial que tanta falta li feia a la ciutat..

Era una notable finca i gloriós edifici del Cercle Republicà Federal del que se n'havia apoderat el nou règim feixista; locals que formaven part a la força del "Patrimonio de fincas incautadas por el Estado"

Malgrat tot, aquell gran professor que fou en Goxens, tancava amb guanys socials el balanç de situació millor de la seva vida. A resultes d'inventari històric pel desenvolupament de la ciutat i comarca.

Canviem de tema : Com és que a Sabadell, de cop i volta, l'any 1983 es crea el Casal d'Europa ?

Va ser per voluntat del gran empresari i millor sabadellenc que fou l'Antoni Forrellad. Se'ns dubte que va sobtar perquè era una novetat que es creés una entitat de les característiques del Casal d'Europa. Ell sempre impregnava les accions de ciutadania com a promoció del balanç social. Va adonar-se que s'acostava la integració europea d'Espanya sense que existís un coneixement adequat del que podria representar. Aquell 1983 es formalitza el patronat en el qual s'integren com a Fundació Privada, les entitats : Ajuntament, Fundació Bosch i Cardellach, Jove Cambra, Patronat Català Pro Europa, Universitat Autònoma de Barcelona i com a mecenes, l'empresa Unitat Hermètica, que malgrat els posteriors canvis de propietat ha estat fidel a la idea del seu fundador, l'Antoni Forrellad. No cal dir que comptem amb un nodrit grup de col·laboradors oficials, com ara la Diputació de Barcelona, l'Obra Social de Caixa Sabadell, i els estaments europeus : Parlament i Comissió, amb els quals, no cal dir-ho, mantenim unes excel·lents relacions. Paradoxes de la vida : Aquesta iniciativa d'Antoni Forrellad potser fou una de les darreres de la seva vida, ja que va morir poc temps després de la inauguració del Casal d'Europa. És una entitat de la qual m'honro de ser president des del 2003, amb una directiva de la qual en formen part dues persones per cada patró.

Quines solen ser les activitats més usuales al llarg del curs i que tinguin una major incidència ciutadana ?

Els primers anys foren de motivació didàctica adreçada a tots els ciutadans que volien saber quelcom sobre el que podria representar per Catalunya i Espanya l'ingrés a la Comunitat Europea. Recordem que aquesta no és efectiva fins el 1986, justament ara es compleixen vint

anys. Doncs bé, unes activitats de promoció i coneixement de les institucions que si ara són més o menys conegudes és gràcies als esforços d'aquells primers anys. Existia una plèiade de gent emprenedora que tenia relació industrial o comercial amb els països veïns. Moltes mitjanes i petites empreses estaven a l'expectativa del que es veia venir, sense saber quin camí escollir. Per tot plegat calia sortir al carrer, donar-nos a conèixer : Promoure cada any el mes de maig el "Dia d'Europa", o mostrar-los en directe a Brussel·les com es mouen sectorialment les institucions. Tal com vaig dir al Diari de Sabadell en fer-nos la biografia de l'entitat : "Un dels nostres objectius més definits radica en desvetllar i fomentar la consciència de la unitat entre els pobles d'Europa (...) També tractem temes relacionats amb el medi ambient, els drets humans, el patrimoni cultural, entre altres. Per aquest motiu l'entitat incideix en el marc escolar com una de les vies de futur per la implantació d'aquests ideals entre el jovent".

Ens atansa la memòria 2004-2005 . D'ella copiem: "El Casal d'Europa difon la Constitució Europea, valors positius i negatius; conjuntament amb la Fundació Caixa Sabadell" ; "Les causes de la crisi de l'educació a Sabadell"; "Ampliació de l'espai europeu de llibertat, seguretat i justícia", etcètera.

El Casal d'Europa compta amb un important volum de documents de temes europeus, així com una biblioteca i videoteca que es troba al local social de Ca l'Estruch.

Què en queda d'aquella idea inicial de l'Antoni Forrellad sobre la promoció d'Europa a partir de la voluntat d'ajudar el proïsme mitjançant el balanç social ?

Quan es va iniciar el Casal preocupava la integració espanyola el 1986, i era l'aspecte social el que dominava. En el transcurs del temps, però, és l'aspecte econòmic el que ha superat tots els nivells polítics. Les dites locomotores com Alemanya i França ja han aconseguit els objectius o bona part d'ells. A la resta encara li queda un bon tram. Recordem que "som" vint-i-cinc països i a l'espera d'ampliar-los, amb la qual cosa les diferències s'han fet més evidents. Les locomotores han dit "fins aquí arribem". A la resta de països els cal un gran esforç per tal que 400 milions d'europeus arribin a ser una potència cohesionada. No podem oblidar que s'han obtingut notables èxits en legislació sobre medi ambient, dret comunitari, moneda única, lliure circulació...

...Fronteres potser massa permeables, no?

La frontera física europea no te cap sentit avui en dia, sempre i quan la mobilitat dins del Continent no sigui desordenada. Mentre per un costat es vigilen fronteres marítimes amb l'entrada de pateres (o cayucos) de persones procedents de la resta del món, especialment de l'Àfrica, no s'acaba de formalitzar quines són les necessitats reals del llocs de treball que calen cobrir. Com també el grau d'integració social i cultural que cal plantejar-los.

Es pot arribar a l'enfrontament per cultures divergents, enfrontades pel fet religiós, per exemple.

Al meu entendre ja està passant. Fa just cinc anys l'atemptat de les Torres Bessones; després els trens de Madrid. L'enfrontament de civilitza-

cions a partir del fet religiós dels extremistes de torn: "Qui no està amb mi; està en contra meu". El mutu coneixement, l'intercanvi de propostes culturals ha de ser permanent. Dins de la nostra modèstia hem promogut recentment diversos actes dins de l'Any Europeu de la Mobilitat i que ha tingut la participació de tots els agents socials que intervenen en aquest engranatge que ha de fer possible la mobilitat dins d'Europa. De fet la mobilitat laboral presenta dificultats ; per un costat ,l'idioma, que sol ser una duana invisible que frena iniciatives; de l'altre, les cotitzacions socials que encara han de corregir disfuncions que es pateixen en passar d'un país a l'altre. Des del Casal, a més, impulsem un curs d'anglès situacional com a eina de relació.

Pregunta obligada i de manual a Semblança: ¿ Com ens pots resumir el canvi que al teu parer ha experimentat la ciutat en els darrers, trenta anys?

Ha canviat molt i en diferents aspectes. La part central —allò que en diem el Sabadell “de tota la vida”— que tenia una influència molt gran, hegemònica sobre la resta, a partir dels anys 70s experimenta una evolució important generada en bona part per la crisi del tèxtil que obliga a un canvi de mentalitat. Es troba la fórmula de ciutat de serveis que dispersa l'àrea d'influència humana sobre les entitats més representatives. L'Eix Macià, com a exemple, la reconversió dels solars dels antics vapors... tot plegat ha desenvolupat una ciutat gran més equilibrada i diversificada, amb grans polígons industrials als pobles de l'entorn, donada la limitació del nostre terme municipal. L'existència de dues entitats cabdals : Caixa Sabadell i Banc Sabadell, que han estat les que han recolzat iniciatives dels nostres emprenedors i donat suport a les accions públiques d'envergadura.

Durant aquesta trentena, el canvi ha repercutit en l'aspecte cultural pel que fa a la quantitat, a la qualitat, i a la diversitat ?

La majoria d' entitats socio-culturals s'han mantingut. Hi ha hagut alguna incorporació important com els Amics de l'Òpera i l'Orquestra Simfònica del Vallès. Sabadell manté la línia amb entitats tradicionals i d'altres més actuals que tenen un clar lideratge. Crec que hi ha més diversitat que qualitat, globalment parlant. Ha calgut que algunes entitats s'hagin refet després d'uns anys de difícil trajectòria.

Podríem dir per acabar, a imitació de l'eslògan televisiu : “d'aquí a aquí i d'aquí a aquí” , en el sentit que en Joan Rios vas treballar durant molts anys a Ca l'Estruch, en fou gerent, i ara és el president del Casal d'Europa ubicat precisament a Ca l'Estruch. ●

 e casal
d'europa
sabadell

El portal d'Europa i el Sabadell del segle XVI

El número 17 de la col·lecció de la Biblioteca QUADERN : “El portal d'Europa i el Sabadell del segle XVI”, llibre publicat el 1990 i obra d'en Joan Rios . Gràcies a una exhaustiva investigació, ens bé a demostrar que segles enrere un dels diversos portals de la muralla que cenyia la petita vila d'aleshores fos conegut amb el topònim de Portal d'Europa. Com a fet insòlit a tot Catalunya , segons la tradició es venerava en el segle XVI una imatge de la Mare de Déu que més tard fou anomenada “Mare de Déu d'Europa”, i que estava situada en un dels portals de les muralles que circumdaven la vila, anomenat Portal d'Europa. Els historiadors de l'època moderna ressalten el pràcticament inexistent sentiment europeista en els pobles que avui formen Europa. Un concepte que no existia en aquells moments. No hi havia un sentiment d'unitat cultural ni una voluntat d'unió com hi ha avui en dia.

A través de les 88 pàgines del llibre, en Joan Rios es recolza a partir de Bosch i Cardellach que en els seus “Anales y memorias de la villa de Sabadell” fa esment , per primera vegada, de la seva ubicació en l'anotació referida a l'any 1562. El llibre recull el text de la ponència llegida per l'autor al ple de la Fundació Bosch i Cardellach el dia 19 d'abril de 1990. Amb el temps, l'antiga imatge de la Mare de Déu d' Europa, passa a anomenar-se Mare de Déu de les Neus.

El poema del Pessebre

Amb la passió que posa a tots els seus treballs, en Joan Rios també està ben orgullós de ser el promotor i coordinador de l'edició del llibre : “El poema del Pessebre”, a partir dels versos de Joan Alavedra , amb il·lustracions de Jordi Roca. És el nº 2 de la col·lecció “Imatge i Paraula”, de Quadern. De fet tot plegat comença el 1988 quan en Rios Masanell iniciava la sèrie de nades il·lustrades pel citat Jordi Roca, basades en els diferents passatges del poema original d' Alavedra i amb la voluntat de recrear el simbolisme de la seva poesia. Amb motiu del centenari del naixement del polifacètic Joan Alavedra, es realitza aquest recull el Nadal 1996. Molts anys abans, exiliats a França, com és sabut, en Pau Casals li va posar música sorgint-ne “L'Oratori del Pessebre” .

A partir de la publicació del llibre s'ha impulsat any rere any l'exposició dels acrílics d'en Roca a diferents indrets i per conegudes entitats: 1996 Acadèmia Catòlica de Sabadell; 1997 Foyer del Palau de la Musica Catalana de Barcelona; 1999 Cercle Català de Madrid; 2000 El Castellet de Perpinyà; 2001 Claustre del Reial Monestir de Ripoll ; 2002 Biblioteca Pública de Lleida; 2003 Casal de Cultura de Girona; 2004 Monestir de Sant Cugat del Vallès; 2005 Palau Municipal de Tarragona. El Nadal del present 2006 és previst exposar-ho a la basílica de Santa Maria del Mar, de Barcelona.

Des del 1973 i fins el 1980 la col·lecció de Nades promogudes per Joan Rios eren obra gràfica de l'inoblidable artista sabadellenc Agustí Masvidal. De 1988 a 1999 és l'esmentat duet Jordi Roca-Joan Alavedra. És a partir de l'any 2000 que la il·lustració canvia d'autors anualment. Primer foren “La Nit” de Josep Maria Subirachs i “Prec de Nadal”, de Salvador Espriu ; 2001 “La nit de Gener”, d'Antoni Pitxot i “Els tres Reis”, de Josep Pla; 2002 “Dia 25 Nadal i Verdager”, de Guinovart i “Nadal”, de Verdager; 2003 “Flor d'encis”, de Modest Cuixart i “Nadal 1952 de J.V. Foix; 2004 “Despertar”, de Grau Garriga i “Potser Nadal”, de Miquel Martí i Pol; 2005 “Dona i ocells” , de Montserrat Gudiol i “Nova lletra al Cant dels Ocells”, de Clementina Arderiu. En Joan Rios no ens vol donar el duet del present 2006, diu que serà una gran sorpresa. Segur.

En el capítol de publicacions tampoc no podem oblidar el recull de “Personalitats Sabadellenques que donen nom als carrers de la ciutat”, any 1982.

